

DEÁK JÓZSEF

AZ ÉRTÉKMENTŐ TÁBORNOK – INTERJÚ DR. BODA JÓZSEF NY. NB. VEZÉRŐRNAGGYAL

Jövő év júliusában tölti be 70. életévét dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy, habilitált egyetemi docens. A Törökszentmiklóson 1953. július 18-án született szakember széleskörű hazai és nemzetközi rendészeti tapasztalatai alapján 2019. augusztus 1-től a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Tanácsadó Testületének belügyminiszter által delegált tagja. Sok egyéb mellett a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztjének és A Haza Fegyveres Szolgálatáért Emlékérem 1000 ejtőernyős ugrás után járó kitüntetésének tulajdonosa, az NKE címzetes egyetemi tanára. Kiemelkedő tudományos munkásságát, tudományszervező tevékenységét Tudományos Munkáért Emlékérem, Szabó András-érem és Szemere Bertalan Díj jelzi. Csaknem harminc hazai és nemzetközi társadalmi, illetve tudományos szervezet tagja, vezető tisztségviselője.

Mély embersége alighanem a tízgyermekes család elsőszülöttsége óta jellemzi. Az általános iskola elvégzése után – hogy szüleinek ne jelentsen komoly költséget a gimnáziumi tanulmánya – ipari tanulóként járműlakatos szakmát szerzett, majd kétévnyi munka közben a dolgozók esti középiskolájában érettségizett Szolnokon.¹

Ejtőernyősnek is ipari tanulóként jelentkezett, és 1969. május 2-án, 16 évesen végrehajtotta élete első ejtőernyős ugrását Szolnok Szandaszőlős sportrepülőterén. Közben megtudta, hogy az ejtőernyőzést hivatásszerűen is lehet folytatni. Jelentkezett a Kossuth Lajos Katonai Főiskola mélységi felderítő szakára, ahol 1976-ban tisztté avatták. 1991-ig mint a mélységi felderítő csoport parancsnoka, századparancsnok és törzsfőnök több ezer

¹ Deák József: Laudatio. In: Parádi József (szerk.): Ünnepi parergák Boda József 65. születésnapja tiszteletére. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 2018. 15. o.

Forrás: <http://users.atw.hu/szbmrtsalutem/Kiadvanyaink/Salutem-4.pdf>

felderítő sorkatona, tiszthelyettes és tiszt kiképzésében és speciális felkészítésében vett részt Szolnokon és Szombathelyen. 1991. augusztus 1-jével szolgálati érdekből átkerült az ORFK Rendőrség Különleges Szolgálatához (a továbbiakban: RKSZ), parancsnokhelyettesi (műveleti parancsnoki) beosztásba, és még abban az évben részt vett az Amerikai Egyesült Államokban egy terroristaellenes túsztárgyaló és lövészképzési tanfolyamon. Az RKSZ állományának különleges műveletekre történő felkészítését, illetve ezek végrehajtását hat éven át szervezte, irányította és vezette, emellett az ejtőernyőzést rendőrként is tovább folytatta.

A rendszerváltás után a rendőrség kialakítása, társadalmi elismertségének növelése komoly kihívást jelentett a fegyveres szervezet vezetői számára. Magyarország nemzetközi békefenntartó missziókba történő bekapcsolódása az ország és a rendőrség hazai és nemzetközi elismerését is szolgálta. Ebben az időszakban lett a nemzetközi békefenntartás első magyar parancsnoka, 1992-től megkezdve külföldi szolgálatai sorát. Először a – kilenc nappal az indulása előtt parancsnok nélkül maradt – százfős kambodzsai rendőri kontingens vezetőjévé nevezték ki.

Álljon itt egy tevékenységét jól jellemző epizód ebből az időből. Sihanuk herceg fiának fegyveresei bekerítették a fegyvertelen magyar rendőrök által is biztosított régiós parancsnokságot, felszólítva őket az objektum kiürítésére, felszerelésük hátrahagyására. A védelmükre kirendelt fegyveres katonai ENSZ-alakulat már el is vonult szolgálati helyéről... Rendőreink biztonsága az elsődleges, mindenkit épen, egészségesen kell hazahozni! – csengtek fülébe újból és újból az útba indító országos rendőrfőkapitány Ferihegyen, a reptéri eligazításon elhangzott intelmei. Végül bátor parancsnoki helytállással sikerült a bázist megvédeni. Ezért az ENSZ-főparancsnokság a magyar rendőröket példaképpül állította más nemzetek képviselői elé.

1991–1997 között az ORFK Rendőrségi Különleges Szolgálat parancsnokhelyetteseként tervezi, szervezi, irányítja, vezeti az állomány felkészítését különleges műveletekre. Egyben több ENSZ rendőri kontingens parancsnokaként végzi a magyar rendőrök kiválasztását és felkészítését a

missziós feladatokra. Előbb Mozambikban szolgál, majd másfél évig Bosznia-Hercegovinában, az ENSZ rendőri misszió magyar kontingensének parancsnoka, egyben pedig Banja Luka régió és a megye rendőrfőkapitánya. 1997–1999 között a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (International Law Enforcement Academy – ILEA) magyar igazgatója. 1997-től többször az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet kötelékében nemzetközi választási felügyelői feladatokat lát el Bosznia-Hercegovinában, Szerbiában, Montenegróban és Koszovóban. 1998–2003 között a belügyi igazgatás, a büntető eljárásjog, a honvédelmi igazgatás, a rendészeti vezetőképzés témaköreiben oktatja a Nemzetközi Rendészeti Akadémia, a Rendőrtiszti Főiskola (a továbbiakban: RTF), alkalmanként a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (a továbbiakban: ZMNE), valamint a Vezérkari Tanfolyam hallgatóit angolul is.

1999–2010 között a BM, majd az IRM Nemzetközi Oktatási Központ (NOK) megszervezője, igazgatója (utóbb IRM Nemzetközi Oktatási és Polgári Válságkezelési Központ), majd az intézmény főigazgatójaként felel a rendvédelmi és közigazgatási szervek tagjainak békefenntartó, polgári válságkezelő és különleges feladatokra történő felkészítéséért. Kezdeményezésére a belügyi szervekkel itthon és külföldön együttműködő hazai segítségnyújtó szervezetek munkatársait is rendszeresen felkészítik a nemzetközi missziókban előforduló extrém helyzetekre. Itt, illetve a HM nemzetközi katonai megfigyelői kurzusain az RTF-en, ZMNE-n és az Európai Rendőr Akadémia (CEPOL) tanfolyamain, konferenciáin, valamint válságdiplomácia témakörben az óbudai Zsigmond Király Főiskolán ad elő.

Ő is folyamatosan tanult, tovább szélesítve, mélyítve tudását és erre ösztönözve munkatársait is. Vallja: „*A hiteles vezetőnek hivatásában is el kell mélyülnie.*” Egyebek közt 1996-ban elvégezte a Rendőrtiszti Főiskola büntető ügyi átképző szakát, 2000-ben az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal Nemzeti Akadémiáján, 2002–2003-ban az Európai Rendőr Akadémia felsővezetői tanfolyamán (Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Svédország) szerzett képesítést. 2002–2005 között részt vett az ENSZ Békefenntartó Főigazgatóság (New York) kiképzési osztály felkérésére a békefenntartói alaptanfolyam (Finnország), a rendőri tanácsadói és kiképzői,

valamint a misszióvezetői tanfolyamok (USA, Szingapúr) angol nyelvű oktatási anyagainak kidolgozásában. Az Európai Rendőr Akadémia (CEPOL) egyik alapítója. 2003–2004-ben vezetésével a BM NOK szakértői kidolgozták és a helyszínen (Kabul) megvalósították az Afgán Nemzeti Rendőrség felsővezetői képzési programját. 2004-ben felelt az Irakban dolgozó magyar rendőri személyi biztosító csoport kiválasztásáért, felkészítéséért, felszereléséért és kihelyezéséért. 2004 novemberétől 2006 márciusáig ENSZ-pályázat alapján az ENSZ grúziai megfigyelő missziójában (UNOMIG) rendőri főtanácsadóként az abház és grúz rendőrök és rendőri vezetők továbbképzését szervezte, és előadásokat tartott az Abház és a Grúz Rendőr Akadémiákon. Részt vett a grúz rendőrség és belügyminisztérium reformjának kidolgozásában. 2006–2010 között itthon és a helyszínen irányította az afganisztáni Baghlan Tartomány rendvédelmi szervei felkészítési és fejlesztési terveinek kidolgozását, végrehajtását. Párhuzamosan részt vett az EU Oktatási Csoportja (EGT) polgári válságkezelési alapképzési programjának kidolgozó munkájában, a tanfolyamok megszervezésében és végrehajtásában itthon és külföldön (Egyesült Királyság, Etiópia, Németország). Magyarország 2004-es uniós csatlakozásától 2010-ig a szervezetben képviselte hazánkat, utóbb vezetőtestületének tagja volt. A féléves magyar EU-elnökség idején belügyminiszteri utasításra a nemzetközi szervezet Vezető Testületét irányította. A 2010–2011. tanévtől a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskoláján témahirdető, majd témavezető oktató. 2010. január 10-ével a köztársasági elnök rendőr dandártábornokká léptette elő. Ugyanebben az évben a belügyminiszter javaslatára a miniszterelnök a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat főigazgatójává nevezte ki. 2014-ig vezette a szervezetet, 2013 augusztusától vezérőrnagy. Mint akkoriban hangsúlyozta, a szolgálatnál nem elég csupán a folyamatos, magas színvonalú munkavégzés, nyitottság a gyorsan változó hazai és nemzetközi környezetre, szakmai kihívásokra, a rohamtempójú technikai fejlődés támasztotta új követelményeknek való gyors és rugalmas megfelelés is elsődleges fontosságú. Vezetői álláspontja szerint a társadalom előtt az adófizetők pénzéből működő nemzetbiztonsági szervezetek léte, munkája nem maradhat sejtelmes, homályos, szigorú államtitkot

képező tevékenység. A titok ugyanis gyakran nem a jog, parancs miatti vagy szakmai szükséglet, hanem legfeljebb a szervezet működési zavarainak elleplezését szolgáló eszközként lehet „jogos”. Inkább az állambiztonsági szervek működését övező, de napjainkig is fel-felbukkanó érvelés; a nemzetbiztonsági-titkosszolgálati tevékenység; „*A nevéből is nyilvánvalóan titkos!*”...² A tevékenység műveletei viszont azok természeténél fogva titkosak. Ebben az időben, belügyminiszteri felkérésre vezette a rendvédelem területén a hazát szolgálva életüket áldozó munkatársaknak, működő vagy már megszűnt szervezeteiknek – mint pl. a határőrség, a vámőrség, a folyamőrség, a csendőrség stb. – emléket állítani szándékozó, a terület fellelhető írásos dokumentumait egybegyűjtő, helyszínében tudományos kutatóközpontként is szolgáló objektumként létrehozott Nemzeti Rendvédelem-történeti Emlékhely Bizottság munkáját is.

2013. július 1-vel négy évre megbízták az NKE Nemzetbiztonsági Intézete Polgári Nemzetbiztonsági Tanszékének vezetésével. 2014-ben habilitált. 2012–2014 között a Nemzetközi Rendőri Vezetői Szimpóziumokon (IPES) New Yorkban, Argentínában (Buenos Aires) és Indiában (Trivandrum, Kerala tartomány) tartott előadásokat angolul aktuális rendőri vezetői problémákról. 2012–2018 között az USA-ban megjelenő „*Police Practice and Research An International Journal*” szerkesztőbizottsági tagja volt. 2014 októberétől beválasztották az MTA Hadtudományi Bizottságába, novemberben alelnök lett, és egészen 2021-ig az volt.

A hatvanötödik születésnapjára készített tanulmánykötet címe: Szakmaiság, szerénység, szorgalom.³ Kutatási területei: katonai és bűnügyi felderítés, hadtörténelem és rendvédelem-történet, a nemzetbiztonsági szolgálatok története, rendvédelmi békefenntartás és polgári válságkezelés, válság-

² Deák József: Könyvismertető Boda József: „Szigorúan titkos!”? Nemzetbiztonsági almanach – a felderítés és hírszerzés, valamint a titkos információgyűjtés elméleti és gyakorlati kérdései c. könyvéről. Nemzetbiztonsági Szemle 2016/2. szám. 103. o.

³ Dobák Imre – Hautzinger Zoltán (szerk.) (2018): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft. Budapest.

diplomácia, kisebbségi és emberi jogok, nemzetközi terrorizmus, nemzetközi rendvédelmi oktatás, vezetőképzés, rendészeti jövőkutatás. 2015–2018 között, 65. évének betöltéséig a Nemzeti Közszerolgalati Egyetem Rendészettudományi Karának dékánja volt. Egyebek közt célul tűzte ki, hogy a karral az egyetem és a belügyminisztérium vezetése egyfajta erőforrásként, tudásbázisként számoljon. Az egyik tanévkezdésekor a „gólyák” első testnevelési óráján megjegyezte: *„Csak olyan szintű sportteljesítményre kell képesnek lenniük, amit hatvanon túli dékánjuk is végrehajt!”* Tempós fekvőtámasz-sorozatát csak páran tudták követni...

Tábornok úr, mikor találkozott először a tudománnyal?

Szolnokon, szakmunkástanuló koromban. Nagyon aktív történelemtanárunknak köszönhetően már akkor is érdekelt a történelem. Másod- majd harmadévesen is írtam dolgozatot az Országos Középiskolai Tanulmányi versenyre. Bejutottam; 1971-ben a székesfehérvári, majd rá egy évre a tatbányai döntőbe. Dolgozatomban a II. világháború idején a nyilasuralom alatt Szolnok megyét érintő ellenállási mozgalom partizánakcióit próbáltam felderíteni, feldolgozni. 1976-ban már a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán írtam szakdolgozatot, katonai tereptanból. Mélységi felderítőként 1984–1987 közt tanultam a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia felderítő szakán. Itt bekapcsolódtam a tudományos diákköri munkába is, az osztrák erőrendszer elleni diverziós tevékenység feldolgozásával foglalkoztam. Szolnokon a mélységi felderítő zászlóalj törzsfőnökeként is foglalkoztam tovább a hadtudománnyal: első tanulmányom 1988-ban a Honvédelemben jelent meg *„Az összefegyvernemi hadsereg felderítő tevékenysége a nagy honvédő háborúban”* címmel. A másikat, a Horthy hadsereg felderítő képességéről szólót az akkori rendszer megjelentetésre alkalmatlannak ítélte. Sikeres nyelvvizsgát követően a ZMKA Hadtudományi Doktori Iskolájában 1995-ben megvédtem katonai tapasztalataim összefoglalását. *„A mélységi felderítés fejlődése, helye és szerepe az új védelmi alapelvekben”* című doktori értekezésem témavezetője Széplaki János ezredes, a Felderítő Tanuszék vezetője volt. Közben átkerültem a rendőrséghez, ahol a rendőri bekefenntartással kezdtem foglalkozni.

Emlékszem, 1992-ben az ORFK-n dr. Pintér Sándor r. vezérőrnagy, országos rendőr-főkapitány sajtótájékoztatón mutatta be a Kambodzsába induló rendőrségi kontingens parancsnokát, Boda József r. alezredest. A mikrofon ellenére is alig lehetett hallani halkan kopogó hangját, de minden szavára érdemes volt odafigyelni⁴... Harminc év távlatából visszapillantva sem volt kis teljesítmény a 15 hónapos korabeli veszélyes kiküldetésből a több mint száz rendőrt épen, egészségesen hazahozni.⁵ A „Húsz éves a magyar rendőri békefenntartás”⁶ című interjúban már rendőri gyakorlati tapasztalatait summázta. Későbbi szolgálata során is megmaradt ez a fajta kutatói módszere és aktivitása?

A BM Nemzetközi Oktatási Központ, majd a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat vezetőjeként is foglalkoztam tudományos kérdésekkel. Kollégáimat is ösztönöztem doktori tanulmányokra, gyakorlati tapasztalataik tudományos összegzésére, oktatására. Katonaként először a Magyar Hadtudományi Társaság (a továbbiakban: MHTT) tagja lettem. Történelmi érdeklődésem okán később a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság egyik alapítója lettem. Janza tábornok urat a Magyar Rendészettudományi Társaság (a továbbiakban: MRTT) létrehozásában segítettem szintén alapító tagként. A Kriminológiai Társaságba a téma érdekessége vonzott. A Felderítők Társasága Egyesületének szintén tagja vagyok, tagjai adják a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat két tudományos folyóirata szerzői gárdájának a gerincét. Az MRTT fejlődéséhez rendészettudományi publikációimmal és konferenciák szervezésével járultam hozzá. De nem fordítottam hátat a hadtudománynak sem. Konferenciáik szervezésében, folyóirataik szerkesztésében is részt vállalom, publikálok. Szinte kezdetektől résztvevője, főként előadója vagyok az MHTT és az MRTT

⁴ Deák József: Szigorúan titkos-e a jó teljesítmény?! In: Dobák Imre – Hautzinger Zoltán (szerk.) (2018): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft. Budapest. 165. o.

⁵ Deák József: Kambodzsai misszió. Rendőr 2012/9–12. szám. ORFK. Budapest. 10. o.

⁶ Deák József: Húsz éves a magyar rendőri békefenntartás. Rendőr 2009/5. szám. ORFK. Budapest. 6. o.

pécsi határőr/határrendész szakcsoportja szervezte Szent László napi tudományos konferenciafolyamnak. Előadásaim szinte minden kötetükben ott vannak.

A Szakszolgálatnál vagy a térség valamelyik nemzetbiztonsági szolgálatánál volt már nyílt tudományos konferencia?

Tudtommal nem, ezek többnyire nyílt tartalmuk ellenére is zárt tanácskozások. De odakerülésemkor meghallottam, hogy fennállásuk 15. évfordulójára rendezvényt terveznek. A Szakszolgálat Tudományos Tanácsával közösen elhatároztuk, hogy ennek egy kicsit nagyobb hangsúlyt adva, történeti tudományos konferencia keretében ráirányítjuk a szakma és a civil érdeklődők figyelmét az NBSZ tevékenységének nyílt vetületeire, kialakulásának történeti hátterére, az itt dolgozók igen értékes és lelkiismeretes munkájára. Hisz mindez nem lehet titok! Külső történészek, kutatók bevonásával elkészítettük a szakszolgálatok és jogelődjeik által alkalmazott titkosszolgálati eszközök történeti feldolgozását. Például megnéztük, mikor volt az első hazai küldemény-, levéllenőrzés, telefon-, majd rádiólehallgatás, titkos figyelés vagy titkos környezettanulmány. Előadásaikra alapozva a tudomány napjára egy nagyobb, alapos, tudományos igénnyel elkészített könyvet jelentettünk meg,⁷ kiegészítve az időközben még a szakszolgálat történetével kapcsolatban összegyűlt anyagokkal.⁸ A belügyi vezetés is támogatta, így sikerült megnyerni a környező országok és uniós tagállamok szakembereit ennek a konferenciának.

Milyen módszerekkel dolgoznak napjaink kutatói, illetve Ön?

Nem érzem magam gyakorlott kutatónak, bár régóta foglalkozom vele. Főként saját tapasztalataimat igyekeztem közkinccsé tenni, ezekhez keresve

⁷ Deák József: Tanulmányok a hírszerzés és a titkos adatgyűjtés világából (1785–2011) Rendőr 2012/3–4. szám. ORFK. Budapest. 8. o.

⁸ Deák József: A jó munka nem lehet titok! Rendőr 2011/3–4. szám. ORFK. Budapest. 16. o.

korabeli dokumentumokat vagy szemtanúkat. Ezek alapján próbálom felidézni, mi történt, majd a következtetések szerint merre kellene haladni. Nem járok sokat könyvtárba, mert rengeteg könyvem van. Rejtővel kezdtem, de mára az említett kutatási témákban kisebb házi könyvtárral rendelkezem. Ha valami hiányozna, akkor indulok könyvtárba. Gyakran interneten megrendelve pár nap alatt meg is vehetem a keresett kötetet, gyarapítva a könyvtáramat. A legutóbbi időkben, a Szakszolgálat óta a hírszerzéssel, elhárítással, nemzetbiztonsággal kapcsolatos témákat kutatom. Az egyetemen is megjelent több, a Nemzetbiztonság Intézet, illetve a Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék keretében készített tankönyvünk.

Hogyan kapcsolódott a nemzetközi tudományos élethez?

Elsősorban konferenciákra hívtak, és talán 2000-től rendőri szakértőként tagja vagyok a DICEF-nek (Genfi Központ a Fegyveres Erők Demokratikus Átalakításáért Szervezet). Ennek keretében a világ több országába küldtek megosztani a rendőrség demokratikus átalakításának magyar tapasztalatait. Például a Fülöp-szigetekre, Indonéziába, a balkáni államokba, Mongóliába, Afganisztánba. E témában angolul is publikáltam. Sokan nem tudnak ezekről a munkákról, pedig a Magyar Tudományos Művek Tárából többnyire teljes terjedelmükben letölthetők. Emellett nemzetközi téren még az ejtőernyőzés történetével foglalkoztam. 2009-ben az Európai Ejtőernyős Szövetség tíz tagállama közül Magyarország adta a soros elnökséget. Előtte sikerült rábeszélnem tizenegy ország szövetségeinek elnökeit, hogy adjunk ki angolul és franciául egy közös, fényképekkel illusztrált kiadványt az európai és a nemzeti katonai ejtőernyőzés történetéről. Akkori kongresszusunkra szerkesztésemben ki is adtuk. A hazai ejtőernyős szövetség elnökeként pedig még Ruszin Romulusszal, a Magyar Honvédség mostani parancsnokával készítettünk egy, a katonai ejtőernyőzés történetét bemutató kötetet. Ekkorra egykori kollégáimmal megírtam a mélységi felderítés történetét is. Pár évre rá pedig a polgári vagy sportejtőernyőzés történetét írtuk meg. A Magyar Honvédelmi Szövetségnek megyéenként volt ejtőernyős szakosztálya, nagy szerencsémre szinte mindnek a vezetőjét sikerült

megtalálni és leíratni velük visszaemlékezéseiket. Két évbe telt, mire kötetbe szerkesztettem. Békemissziókban is rendszeresen tartottam előadást. Egy grúz kollégámmal közösen is publikáltunk. Legutóbb egy, a rendőri békefenntartóknak szóló magyar kézikönyvön dolgoztam.

Szokott még ejtőernyővel ugrani?

Hobbiként néha. Nemrégiben harminc éve leszerelt katonáim kerestek meg egy, az ebből az alkalomból szervezett emlékugrásra. Sikerült meggyőzni az akkor még vezérkari főnököt, hogy engedélyezze az ugrást olyan típusú ejtőernyőkkel, amelyek a leszerelésükkor voltak rendszerben. Félnapos felkészítést követően a hetvenfős századból harmincan ugrottunk Matkópusztán An-2-es repülőgéppel, három felszállásból. Ennyiünknek sikerült az orvosi vizsgálat. Hívtak a Hüse Károly emlékversenyre is, de mondtam, hogy én most már nem ugrálok...

Mióta sportol?

Ejtőernyőzni 15 évesen jelentkeztem. Az ejtőernyő közelébe jutáshoz fél évig nagyon erős fizikai felkészítés várt ránk, aminek a fő része a rendszeres hosszútávfutás volt. Akkori tréfás mottónk szerint: „*Fejed kemény, lábad erős, te is lehetsz ejtőernyős!*” Egyik oktatónk és első ugrató parancsnokom Hüse Károly volt. Innen ered az egészségmegőrzés iránti igényem. Igyekszem hetente háromszor futni, reggelente majd minden nap gimnasztikázom. Próbálom magam karbantartani hetvenhez közel is.

Családja hogy viszonyult a tudományos munkásságához?

Gyermekeim már felnőttek, kiröpültek. Feleségem támogatta, érdeklik is ezek a dolgok. Sokszor elsőként vele olvastatom el az írásaimat. Autodidaktaként segít annak megítélésében, hogy szerinte mi érdekelné jobban az olvasókat, és mi az, ami nem.

Tábornok úr, köszönöm a beszélgetést.